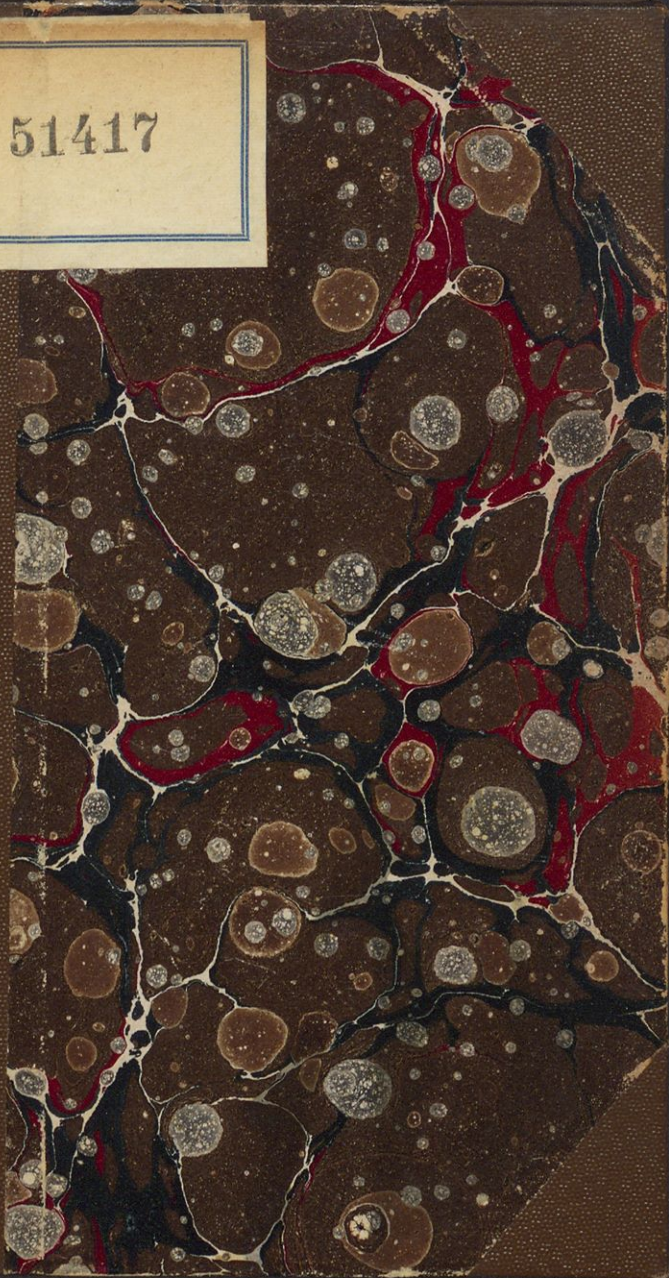
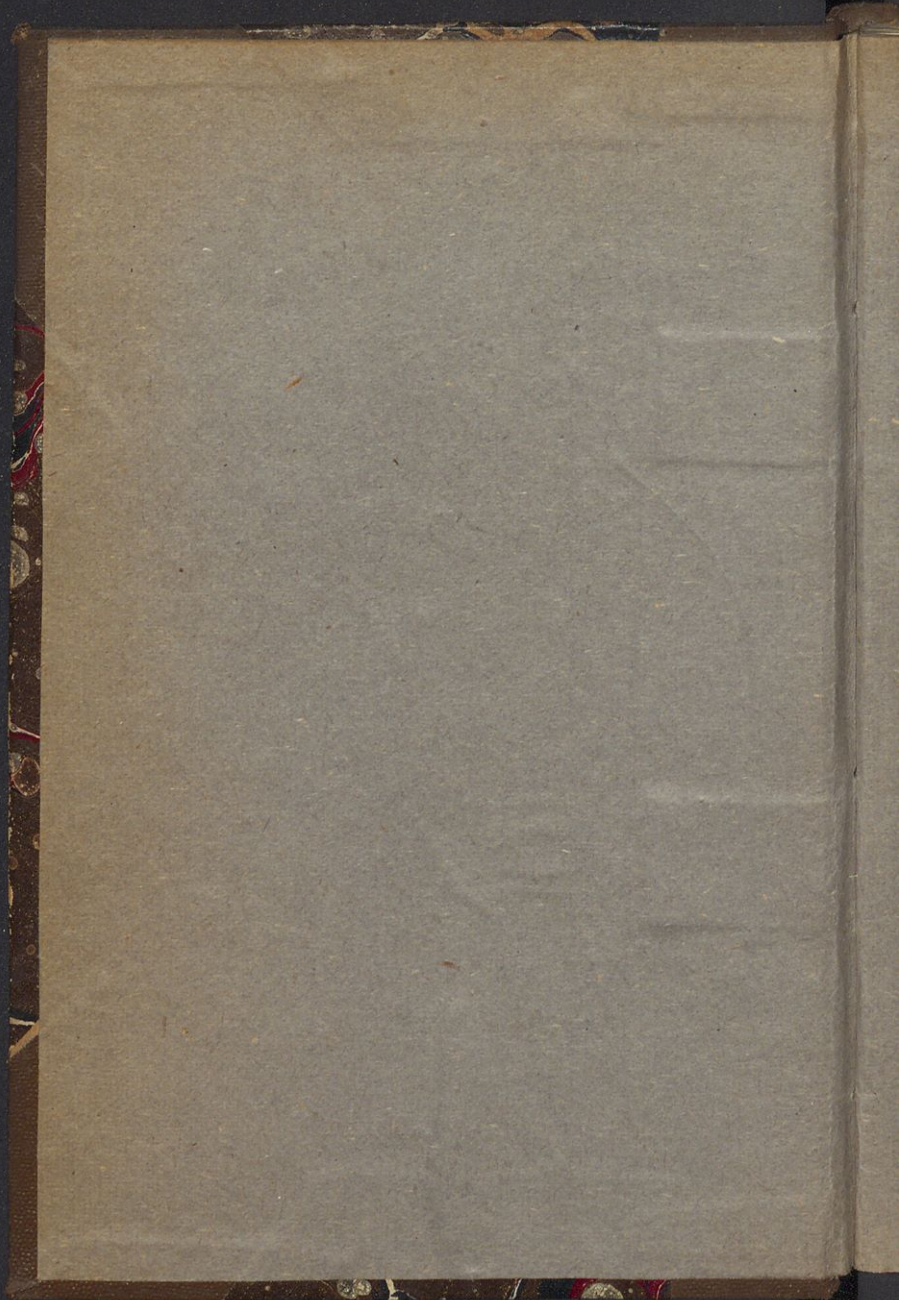
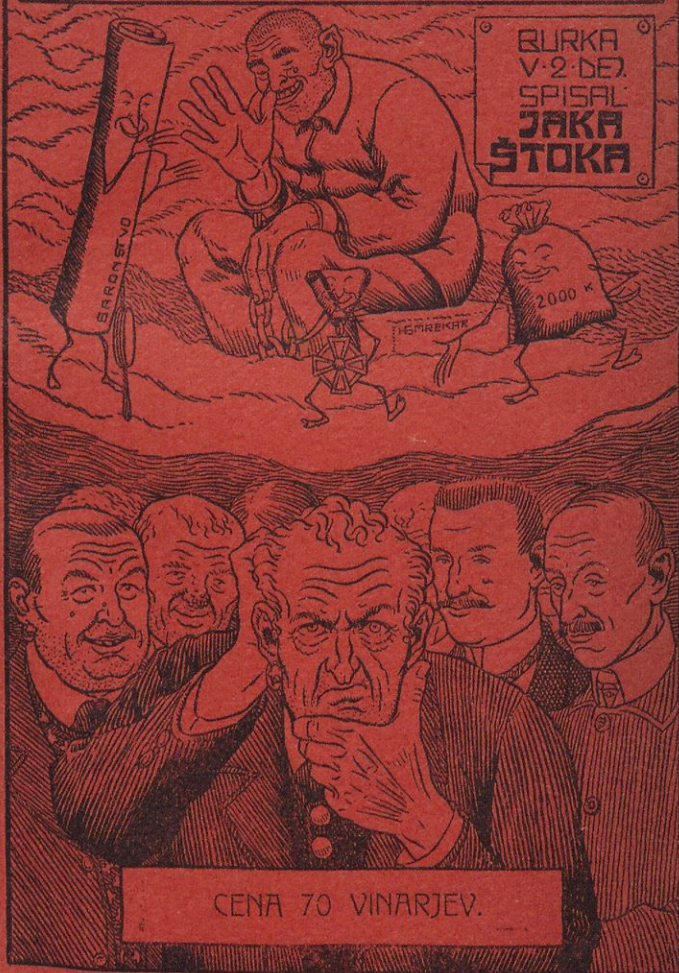

51417

ANARHIST.

BURKA
V.2. DEJ.
SPISAL
JAKA
ŠTOKA

BARONSTVO

HEMREKAR

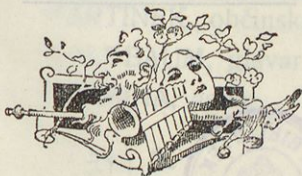
2000 K

CENA 70 VINARJEV.

JAKA ŠTOKA :

ANARHIST

BURKA V DVEH DEJANJIH.

V TRSTU 1912.

Izdal in založil pisatelj JAKA ŠTOKA.

Tiskala tiskarna „Edinost“.

~~49327~~

51417

Vse pravice pridržane.

Brez pisateljevega dovoljenja se igre ne sme uprizoriti.

Prepisovanje vlog je prepovedano.

N. (KZ)

M. M. 30

Osebe:

GOLČAR, župan.

DEBEVC,

ZEVNIK,

občinski

PLITEK,

svetovalci.

KREMŽAR,

CAPUDER, kmet.

ŽILNIK, tajnik.

MARTINEK, občinski sluga.

WALDBAUM, glavar.

KOZMINA, agent.

PRVO DEJANJE.

I. P r i z o r.

(**Martinek**, sam. Nizek, nekoliko šepav, ima staro vojaško kapo.)

Martinek. (*Pometa, briše prah in spravlja.*)

Prahu pa je, da bi ga kar z lopato nakladal. Že zopet vse polno pajčevine.

(*Jo pometa in zapazi pajka.*) Kakšen pajek, o, ti grdoba ti! Pravijo, da donášaš

srečo, pa meni ne! Le čakaj! (*Potegne z metlo po zidu.*) Na, na! Ti mrha!

(*Udari z metlo po tleh.*) Zdaj imaš dosti!

II. P r i z o r.

(**Martinek**, **Žilnik**.)

Žilnik. (*V roki ima knjigo in zapisnik.*) Kaj

vraga delate, da ste tako zaprašili! (*Piha in kašlja ter si maši usta z robcem.*)

Ali niste mogli zjutraj pometati? Vsaj okno odprite!

Martinek. Oprostite, gospod tajnik, zjutraj sem moral raznašati vabila svetovalcem, in to-le pismo (*vzame iz žepa pismo*) na ekspleks-recepis, mi je izročil pismo-
noša. (*Je da Žilniku ter odpre okno.*)

Žilnik. (*Prečita pismo in zmaje z glavo.*) Ali ste vročili vabila vsem odbornikom?

Martinek. Sem in nisem.

Žilnik. Kako to?

Martinek. Popečnika ni bilo doma, Kremžarja boli zob, Žmavc je šel v gore kravo kupovat, Kužnar ima pa flerenco.

Žilnik. Kaj ima Kužnar?

Martinek. Flanelco, faulenco ali florenco, tako se ji nekam pravi, ali ne?

Žilnik. A — — — influenco torej.

Martinek. Da, da, tako se ji pravi, tako.

Žilnik. Zdaj pa obrišite mizo in zaprite okno!

Martinek. Cubefel, gospod tajnik! (*Obriše mizo in stolico ter zapre okno.*) Takoj bo vse v redu, gospod tajnik!

Žilnik. (*Sede k svoji mizi in si urejuje.*)

Martinek. (*Postavi se pred Žilnika in vlači cunje v rokah.*) Gospod tajnik — (*ker ga Žilnik ne pogleda, zakriči*) gospod tajnik!

Žilnik. Kaj hočete?

Martinek. Gospod tajnik, brez zamere, če dovolite, zdaj ko sva sama, vas lepo prosim, gospod tajnik, storite — da se mi zviša plača. Alzo, vidite, gospod tajnik, pa brez zamere, vse je podraželo.

Ferfluht nahamol, kako je vse drago! Odkar so prišle v našo deželo te preklicane krone, je postala taka draginja, da vse poka. Jaz, hvala Bogu, nimam otrok, pa še mi gre tako preklemano rebasto, kaj pa vam, gospod tajnik, ko jih imate sedem? Pa brez zamere, če dovolite.

Žilnik. Napravite prošnjo, in če vam odbor ugodi, jaz nimam nič proti temu.

Martinek. Ampak jaz mislim tako, da bi vi — gospod tajnik gefelik — saj veste, kaj hočem reči —

III. P r i z o r.

(Prejšnja, Debevc.)

Debevc. (*Vstopi počasi. Mož je visoke rasti, ima veliko srebrno verižico, iz vsega njegovega vedenja se pozna, da je bahač.*)
Bog ga daj!

Žilnik. Dober dan!

Martinek. (*Sladko.*) Dober dan Bog daj, gospod Debevc.

Debevc. No, Martinek! (*Udari ga po rami, da se strese.*) Kako je? Ta je trda kost, — vedno mlajši je!

Martinek. Saj ni tako ne, gospod Debevc, če dovolite.

Debevc. Koliko pa jih imaš na grbi, Martinek?

Martinek. E, gospod Debevc, leta tečejo, nič ne rečejo. Na svetega Martina dan mi jih odklenka oseminpetdeset, ahtunfufcik!

Žilnik. Pa jih dobro nosite, Martinek.

Debevc. Tak je kakor dren! Pa saj se mu boljše godi ko meni; dela skoraj nič, skrbi nobene —

Martinek. E, kdor ima skrbi, že ve, zakaj jih ima! Alzo, jaz bi jih tudi rad imel, da bi mi le kaj več nesle, tako pa mi — če ne zamerite — palec večkrat iz čevlja kuka.

Debevc. Če ti palec iz čevlja kuka, še večkrat ti glažek v grlo smuka.

Martinek. Gospod Debevc, vi pa me s tem razžalite. Močno me razžalite. Vidite, včasih sem tako potr, da se mi srce joka same žalosti — če ne zamerite — in če takrat ne spijem par kozarčkov, da si tisto žalost doli splahnem, pa mislim, da mi kar srce poči.

Debevc. Hahahaha! Le to je slabo, da te taka žalost prijema skoraj vsaki dan!

Martinek. Vselej, kadar se zmislím na-njo — na svojo ranjko, ki me je — Bog jej daj dober počitek in kar si želi — pustila tako

samega in naredila siroto, in kadar se nanjo zmislim, brez zamere — (*začne jokati, si vzame iz žepa veliko raztrgano rdečo ruto in si briše solze.*)

Debevc. Hahahaha! Glejte ga, vdovca, ki se joka!

Žilnik. No, no, Martinek, tu vendar ne boste jokali.

Martinek. O pač, ne morem drugače, ker midva se nisva nikoli skregala, še manj pa stepla — vidite, kadar se zmislim nanjo, pa moram — (*joka močno.*)

Debevc. No, no, Martinek, pojdi si hitro žalost splahnit, drugače ti lahko srce počí!

Martinek. Danes se pa res bojim, da mi počí.

Debevc. Za tvoje srce bi bilo res škoda. (*Vzame iz novčarke petico ter mu jo da.*) Na, tu imaš, čenča. Zdaj pa pojdi!

Martinek. Hvala lepa, gospod Andrej! (*Pomete koščke papirja v smetišnico, cunjo dene čez ramo in salutira z metlo.*) Vi ste mož, da malo takih! Alzo, živio želim! Na zdravje sem! (*Odide veselo.*)

IV. P r i z o r.

(*Žilnik, Debevc*)

Debevc. Hahaha! Ali je smešen ta Martinek!

Žilnik. Sicer pa dobra dušica.

Debevc. Danes bo važna seja, kakor čujem.

Žilnik. Kaj niste dobili vabila?

Debevc. Dobil sem je, pa nisem čital, ker v levo oko se mi je nekaj natrosilo, in si ga nisem maral napenjati.

V. P r i z o r.

(Prejšnja, Zevnik).

Zevnik. Dober dan Bog daj!

Debevc. Bog daj dva!

Žilnik. Dober dan!

Zevnik. Kaj ste že tu, oče Andrej?

Debevc. Jaz sem vedno točen, da bi bili vsi tako.

Zevnik. Jaz tudi, če le morem. Čujte, ali je res, kar se govori o tistih dveh tisočih kron? He! To bo skakal Plitek in tudi župan, ker — a, bolje, da ne govorim.

Debevc. Danes pri seji bomo kaj zvedeli. E, če bi bil jaz župan — pa pustimo to.

Zevnik. Saj bi bil lahko, e, jaz že vem, kako je bilo pri volitvah.

Debevc. Ampak volil ste vendarle njega.

Zevnik. Da se nisem zameril, kaj sem pa hotel, ko sem vedel, da bo izvoljen. Če bi imel vi močnejšo stranko, bi volil pa vas. Ampak pri prihodnjih volitvah bo vse drugače in vam bi ta čast tudi naj-

bolj pristojala, jaz že vem. Po mojem mnenju bi moral biti župan vedno le oni, ki največ premore in ki se zna postaviti, da ga pri oblastnijah kaj obrajtajo.

Debevc. (*Mu da prežo.*) E, dragi moj Zevnik, kaj še ne veste, da dandanes velja le oni kaj, ki ima dober jezik in ki se zna prilizovati. Drugi, tudi če so še tako modri, postanejo k večjemu navadni občinski svetovalci. Ali ni tako?

Zevnik. Prav pravite, oče Andrejc.

VI. P r i z o r.

(*Prejšnji, župan.*)

Župan. (*Vstopi.*)

Zevnik. Dober popoldan, gospod župan!

Župan. Bog ga daj!

Zevnik. Lepo vreme imamo.

Župan. Res, prav lepo.

Zevnik. Gospod župan, ali je res, kar se govori o tistih dveh tisoč kron in o Plitku?

Župan. Se zdi, da bo res in jaz ne dvomim.

Zevnik. To bo skakal Plitek! Sakramiš! Še govoril ne bo z nobenim. Kaj pravite oče Debevc?

Debevc. V žepu jih nima še.

VII. P r i z o r.

(Prejšnji, Plitek in Kremžar vstopita razgovarjaje se. Kremžar ima obvezano glavo z veliko ruto, da mu rogli štrlijo.)

Kremžar. } Dober dan! Bog ga daj!
Plitek. }

Zevnik. Vse dobro, možje!

Župan. (Kremžarju.) Kaj pa imate vi?

Kremžar. Zob, zob, oh!

Žilnik. Kužmar je bolan in Žmavc je šel v gore kravo kupovat.

Župan. Samo da smo sklepčni.

Kremžar. Tudi jaz skoraj ne bi prišel, osem dnij bo jutri, kar mi zob tako neusmiljeno daje, da sem skoraj oglušil na levo stran. (*Sede, vzdihne in se pregiba vsled bolečin.*) Vsega sem poskusil, a nič ne pomaga.

Zevnik. (*Sede k njemu.*) Veste, kaj je najbolje za zob? Stolcite pelin in koprivo les na lesu, potem zavijte to v platneno cunjo, ožmite dobro in kakor pravim, stisnite, da dobite tri kapljice. Temu prilijte sedem kapljic citronovega soka ter nastrgajte za tri orehe notranjega brezovega stržena, napravite si obkladek in vse to zavežite si zvečer na — na kateri strani vas boli?

Kremžar. Na levi.

Zevnik. Torej, kakor pravim, denite si obkladek na podplat leve noge in v poluri vam potegne vso bolečino nase.

Kremžar. Kako zlomka hočete, da mi potegne taka žavba bolezen iz glave dol skozi podplat?

Vsi. Hahaha!

Zevnik. (*Osramočen.*) Meni je že pomagalo, naučila me je ciganka; če nočete, tudi dobro.

Debevc. Kremžar, veste kaj je res dobro za zob?

Kremžar. Kaj pa, kaj, oče Debevc?

Debevc. Klobasa!

Vsi. Ha — ha — ha!

Župan. Prosim, možje, šalo na stran; sklepčni smo, lahko pričnemo. (*Vsi sedejo.*)

Plitek. Kaj bi čakali.

Župan. Toraj odpiram današnjo sejo. Jaz kakor župan in občinski predstojnik vas prav lepo pozdravljam! Slavni zbor! Z ozirom na to konstatiram, da smo se zbrali v občinski zborovalnici in z ozirom na to, da je zadostno število odbornikov, odpiram današnje zborovanje, ki je za našo občino jako važno.

Zevnik. E, dva tisoč kron je res lep denar, če bo res.

Plitek. Kaj vas to briga?

Zevnik. Jaz sem občinski odbornik.

Župan. Tiho Zevnik, zdaj govorim jaz.

Zevnik. Saj nisem nič rekel.

Plitek. Kako da ne.

Župan. Rekel ali ne rekel, vi me motite.

Zevnik. Bom pa molčal.

Župan. Torej molčite!

Zevnik. Saj molčim.

Plitek. Vižga sršena.

Župan. Zdaj govorim jaz, župan!

Zevnik. Poslušajmo!

Debevc. Tiho!

Župan. Z ozirom na to prosim častite odbornike in svetovalce, da ne bodo motili seje. Najprej prerešetamo navadne, vsakdanje stvari in nazadnje pridemo na glavno točko in z ozirom na to prosim gospoda tajnika, da prečita dnevni red.

Žilnik. *(Ki je dosedaj pregledoval spise, se odkrije in vstane.)* „Seja, sklicana na nedeljo 15. septembra ob 4. popoldne. Dnevni red: Prva točka: Občinski mlin, druga točka: Anarhist.“

Plitek. Prosim za besedo o drugi točki.

Župan. Zdaj še ne, po vrsti. Prva točka je mlin.

Zevnik. Ker manjkajo trije svetovalci, naj se seja prenese.

Župan. Trije svetovalci res manjkajo; ker se pa glasi paragraf trinajsti, da je seja sklepčna pri večini svetovalcev, se nadaljuje.

Zevnik Meni, kakor novemu svetovalcu niso znani vsi paligrafi, zato prosim, da se mi ta paligraf prečita in pojasni.

Plitek. S tem ne bomo izgubljali časa! Naprej!

Vsi. Naprej, naprej!

Župan. Stavim na razpravo prvo točko: „Občinski mlin“. O tej točki se je že mnogo govorilo, ker je zares velike važnosti. Koliko pšenice in turščice izvozimo v druge mline?

Zevnik. Pa ječmena?

Župan. Tudi ječmena.

Debevc. Jaz ga dajem prav malo sejati, čeprav imam največ zemlje, ker se ne izplača, sejem rajši deteljo.

Zevnik. Tako je!

Župan. Z ozirom na to, da vozimo mlet v druge mline, dajamo dobiček drugim, mesto da bi ga imeli sami.

Kremžar. To je res.

Župan. Zakaj ne bi ostale vse tiste merice žita in otrob v naši občini?

Kremžar. Koliko debelejšje bi bile naše krave!

Debevc. Moje ne stradajo.

Župan. Pa tudi koliko truda in časa to stane; pomislite, najbližji mlin je oddaljen od nas skoro tri ure hoda. Z eno besedo, mlin bi bil za našo občino velikanske koristi, z ozirom na to, naj izrečejo odborniki svoje mnenje. (*Sede.*)

Debevc. (*Vstane, bahato.*) Jaz povem na kratko. Mi, posebno kar nas je veleposelstnikov, ne smemo nič več čakati. Jaz bi skoraj sam potreboval mal mlin. Pa to naj bo, ampak mi, kar nas je iz Kozje vasi, moramo tudi pokazati, da nekaj znamo in premoremo. Zato napravimo takoj svoj mlin in sicer na tri velike kamne. Druzega nimam povedati. (*Sede.*)

Zevnik. Tako je. To ne bi bilo slabo!

Kremžar. Koliko pa bi stal tak mlin?

Župan. Danes ne morem povedati tega, oziroma ima še kdo kako pripombo?

Plitek. Jaz pristavim samo še to, da če se že napravi mlin, naj bi se napravilo obenem tudi žago.

Vsi. (*Razun Kremžarja.*) Dobro, dobro!

Župan. Na to pa niti mislil nisem. To bi jako povzdignilo promet in trgovino v naši občini in jaz sem prepričan z ozirom —

Zevnik. Jaz sem prepričan, da če napravimo mlin in žago, tudi železnico dobimo v kratkem.

Kremžar. Železnice pa ne! Jaz sem odločno proti železnici, ker železnica prinaša deželi samo zgubo in škodo. Koliko njiv in travnikov se vniči, in koliko zaslužijo sedaj vozniki, krčmarji in posebno kovači! Jaz se odločno zoperstavljam železnici. (*Vstane, gre par korakov gor in dol, držeč se za lice.*) Uh! Uh!

Župan. To je tudi res, kaj vas tako boli, Kremžar? Ampak pomislite, če hočete kam iti, saj se peljete skoraj zastonj.

Zevnik. Jaz tudi tako mislim.

Debevc. Jaz bi bil skoraj tudi za železnico, čeprav imam dva konja in mi ni treba hoditi, ampak tega ne bi nikoli dovolil, da bi tekla črez moje njive ali travnike.

Zevnik. Govorite prav iz mojih ust.

Župan. Škode vendar ne bi imel, ker železnica bi vam plačala zemljišče.

Debevc. Jaz kupujem, ne prodajem. Slab gospodar, ki prodaja.

Zevnik. To je tudi res.

Župan. Vi Debevc ste čuden mož, saj imate toliko zemlje in vedno tožite, da je ne morete niti obdelovati.

Debevc. Moja zemlja vas nič ne briga; toliko pa vem, da me imajo v sosednjih vaseh za pol grofa.

Zevnik. Kar je res, je res.

Plitek. Pustimo to, kar je, je. Ampak to, kar pravi Kremžar, je naravnost neumno, če ta slavní zbor ne zameri.

Kremžar. Kaj neumno? Več ko bo železnic, manj bo zemlje in manj bomo pridelali in večji davki bodo. (*Prime se za lice.*) Uf! Kako me trže!

Debevc. Kremžar ima prav! Kaj boste vi, Plitek, saj še kmet niste, kaj bi se toliko štulil, imate tistih par klobukov zemlje —

Plitek. Morda pa živim boljše od vas, jaz sem kmet, posestnik in živinski mešetar s patentom in v kratkem bo padlo še kaj družega.

Debevc. Kaj vaša mešetarija, kaj vaš patent! (*Se vdari po prséh.*) Mi smo veleposestniki!

Plitek. (*Jezen.*) Čujte Debevc, kar imam jaz, je moje, ali marsikdo, ki se baha, ima morda več dolga ko blaga.

Debevc. (*Silno jezen, vstane.*) S kom govoríš, krota! (*Vdari po mizi.*) Ko ne bi bili v občinski sobi, bi ti kar zablekal tisti tvoj obrekljivi jezik!

Plitek. Saj vam nisem nič rekel.

Zevnik. Kaj se jezite, oče Debevc, več so vredne vaše smeti, ko vse njegovo.

Plitek. (*Zevniku, vstane.*) Kaj se pa ti mešaš brblja, čenča, ti si njegov podrepnik!

Župan. Tiho, mir! Plitek! Zevnik!

Zevnik. On ne bo vsega ukazoval, saj jih nima še v žepu tistih dvatisoč kron.

Župan. Tu se ne bo nihče prepiral in mir!

Kremžar. Uf, kako me navija! Prosim za besedo.

Župan. Zdaj govori Kremžar.

Kremžar. Kar se tiče železnice, moram še izjaviti, naj reče kdo kar hoče, da če bi tekla preblizu vasi, bi bilo jako nevarno, da koga prevozi.

Debevc. Ta je tudi pametna!

Plitek. Kaj ste otrok, ali niste še videl železnice?

Kremžar. (*Osramočen.*) Če ne ljudij, pa kako kravo lahko povozi.

Zevnik. Železnica plača in tudi če nas vse povozi, ne bi bilo nobene škode, ker bi plačala.

Župan. Tako je! Prav imate Zevnik. Pa pustimo za sedaj to, ali ste vsi za mlin in žago?

Kremžar. Da, pa koliko bosta stala mlin in žaga? To, to bi jaz rad vedel.

Debevc. Kaj se morda ne upamo plačati?
(*Se udari po prsih.*)

Pl tek. Kdaj bo pa mlin mlel in žaga žagala?

Župan. Z ozirom na to ne morem še dati natančnega odgovora; le to rečem, da bo naš mlin mlel že prihodnjo žetev.

Kremžar. Če je bo kaj.

Župan. Prva točka je torej rešena, z ozirom na to stavim predlog na glasovanje. Prosim, kdor je za mlin in žago, naj vstane in vzdigne roko. (*Vsi razun Kremžarja vstanejo in dvignejo roko visoko.*) Sprejeto! Gospod tajnik, ali ste napisali? Zapišite, da napravimo mlin in žago.

Kremžar. Jej! Jej!

Žilnik. (*Ki je ves čas poslušal ter zmajeval z glavo.*) Nisem še nič zapisal in menda tudi ne bom. Dovoljujem si pa le dve vprašanji. Prvič: kakšen mlin mislite napraviti, ali na vodo ali na paro?

Vsi. Na vodo! Na vodo! Se razume!

Žilnik. Kje pa vzamete vodo? V naši občini ni ne reke, ne potoka.

Kremžar. (*Zadovoljno.*) To je prava resnica.

Vsi. (*Osramočeno se gledajo.*)

Zevnik. Skoraj, da je res.

Župan. Na to se pa nisem spomnil.

Debec. Nič ne de, napravimo mlin na paro.
Vsi. (*Izven Kremžarja.*) Dobro, na paro, na paro!

Zevnik. Vseeno je, samo da bo mlel.

Žilnik. Pa veste, koliko stane mlin na paro?
Koliko stane kurjava?

Župan. Drv res nimamo skoro niti za svojo kurjavo, hm — treba bo kuriti s premogom, malo drago bo že, pa —

Debec. Naj stane, kolikor hoče, mi lahko plačamo, tudi če stane par tisočakov.

Žilnik. Kaj? Par tisočakov? Niti štirideset, petdeset tisoč kron ne bi zadostovalo.

Kremžar. (*Odskoči.*) A jaj! A jaj!

Župan. Kaj, tako vas boli zob, Kremžar?

Kremžar. Kaj zob! Mlin, mlin! Kaj ste padli na glavo? 40—50 tisoč kron, vsa občina ne premore toliko, a jaj, a jaj!

Žilnik. Kje pa je potem kurjava, strojevodja in drugi troški? Vsega žita pa pridelate par sto mernikov.

Kremžar. Tako je! Prav imate, gospod tajnik!

Žilnik. Kar se tiče žage, hm — kaj naj bi pa žagala? Saj se je sam gospod župan izrazil, da nimate drv niti za kurjavo.

Kremžar. Vidite, potemtakem je tudi žaga nepotrebna. Prav govorite, gospod tajnik! Vsa čast!

Žilnik. In poleg mlina in žage ste se prepirali že radi železnice, kakor da bi imela že jutri teči. Za božjo voljo, od kod pa ste hoteli železnico semkaj napeljati?

Župan. (*Osramočen.*) Prosim, železnica ni bila na dnevnem redu, govorilo se je le tako mimogrede.

Žilnik. Jaz mislim, ker je tu pri vas živinoreja in mleko glavni pridelek, da bi bilo pametnejše, ako bi si ustanovili mlekarско zadrugo.

Zevnik. Pa napravimo to.

Vsi. Dobro, ustanovimo mlekarsko zadrugo.

Debevc. Toliko mleka, kolikor ga imam jaz, to se pravi, moje krave, nima noben kmetovalec v celi občini.

Žilnik. Še nekaj drugega bi vam priporočal. In to je šola. Tako zanemarjene šole, kakor je vaša, menda je ni nikjer na svetu: ni peči, streha je kakor rešeto, vrata in okna se ne zapirajo in komaj otrok dovrši drugi razred, ga že pošiljate na pašo, tako, da v vaši vasi ne zna niti desetina ljudi ne brati, ne pisati.

Debevc. Kaj šola! Moj oče ni znal ne pisat ne brat in včakal je visoko starost; jaz tudi ne poznam skoraj niti črke in vendar živim boljše kakor marsikdo, ki je bil v

latinski šoli in četudi moji otroci ne bodo znali, me malo ali nič ne skrbi.

Žilnik. Lepe nazore imate, to je vzgoja in napredek!

Župan. Kaj za to, saj tega se naučijo pri vojakih, kakor sem se jaz; o tem se ne govori. Zdaj pa pride na vrsto glavna točka. Dragi svetovalci! Kakor vam bo gotovo znano, je bila pred kratkim v vseh časopisih razpisana nagrada —

Plitek. Dvatisoč kron.

Debec. O ja, ja! (*Zeha, se nasloni na stolico v znak in zaspi.*)

Župan. Da, dvatisoč kron onemu, ki zasledi in izroči slavnemu c. k. glavarstvu anarhista in političnega zločinca, ki je zbežal iz zaporov.

Plitek Zdaj menda ne bo več zbežal.

Župan. In jaz (*išče po žepih*) kakor župan, dobil sem od slavnega glavarstva dekret (*išče*), oziroma katerega sem preteklo nedeljo razglasil pred cerkvijo. Gospod tajnik, pogledjte če je tisti dekret morda v vašem predalu.

Žilnik. To ni bil dekret, nego okrožnica, katero ste vi obdržali.

Župan. Evo ga, tu je dekret ali okrožnica, (*izvleče zmečkan papir iz žepa in ga razvije*), ki se glasi:

Plitek. Prosim razločno čitajte, gospod župan.

Župan. Ne motite me, Plitek! (*Se odkašlja in čita težko.*) Slavno županstvo! Iz me—me—me—stnih za—po—po—po—

Plitek. Čujte župan, naj bere rajše gospod tajnik, kaj si bosti vi kvarili oči.

Župan. Prav pravite Plitek, že tako vidim slabo. (*Da pismo tajniku.*) Gospod tajnik, kar vi prečitajte.

Žilnik. (*Vzame pismo in čita.*) „Iz mestnih zaporov zbežal je politični zločinec in anarhist, ki se imenuje Asfaldi Kečkemet. Ta človek je srednje rasti, črnikaste polti, rjavih očij, črnih ostriženih las in kratkih brk. Nos ima malo zakrivljen navzdol in na levem licu ima črno bradavico.

Plitek. Je čisto pravi, vse ima.

Zevnik. Ali ima bradavico?

Plitek. Če ima vse, ima tudi bradavico.

Žilnik. (*Nadaljuje.*) Zbežal je v zaporniški obleki, ali verjetno je, da se je takoj preoblekel. Govori nemško, ogersko in slabo slovensko. Ker je ta človek nevaren državi, razpisuje se nagrada dvatisoč kron in se ta svota takoj izplača onemu, ki ga izroči deželni vladi.

Župan. In včeraj se je posrečilo občinskemu

svetovalcu Plitku, vjeti tega nevarnega
človeka.

Kremžar. Ampak denar se razdeli mej nas
svetovalce.

Plitek. Kaj? Kdo ga je vjel?

Zevnik. Samo če bo pravi, jaz dvomim.

Žilnik. Glavarstvo je že danes odgovorilo ter
poslalo to le ekspresno pismo.

Župan. Kaj? Že odgovorilo? Čujte, gospod
tajnik, in tako pismo držite, ne da bi
mi ga pokazal?

Žilnik. Martinek mi ga je prej izročil.

Župan. Kaj pa piše, prečitajte!

Plitek. Čitajte, gospod tajnik!

Debevc. (*Začne smrščati.*)

Zevnik. Debevc je zaspal. Čakajte, da ga
zbudimo. (*Ga hoče zbuditi.*)

Župan. Pustite ga, naj spi!

Zevnik. Ne, ne, pri tako važni seji ne bo
spal. (*Ga stresa.*) Oče Debevc, čujte!
smo v seji!

Župan. Pustite ga pravim, naj spi!

Zevnik. Ne, spal pa ne bo. (*Ga stresa.*)
Debevc! Čujte, Debevc!

Debevc. A—a—a, k—a—a—a—j? (*Zeha in
si mane oči.*) Sem malo zadremal, sinoči
nisem skoraj niti zatisnil očesa. Kaj je,
kaj?

Župan. To je pa res lepo, če odbornik zaspi v seji.

Debevc. (*Zamahne z roko.*) Mene brigajo vaše čenčarije. (*Vzame prežo.*)

Župan. Kaj, čenčarije? Čujte! — Gospod tajnik, prosim, čitajte dalje.

Žilnik. (*Čita.*) Slavno županstvo! Z največjim zadoščenjem in veseljem sem vzel na znanje vaš včerajšnji dopis. Vse kaže in ne dvomim, da ste vjeli pravega zločinca, katerega takoj privedite na glavarstvo. Velecenjeni gospod župan!

Plitek. Pa jaz? Ali mene nič ne omenjajo?

Župan. Tiho zdaj!

Plitek. Prosim, jaz sem ga vjel.

Zevnik. O tem nismo še na čistem.

Plitek. Vaša pamet ni na čistem. Jezi vas, ker ga niste vjel vi.

Zevnik. Še mar mi ni.

Plitek. Kaj pa, da ne.

Župan. Tiho zdaj!

Zevnik. Pravico imam vendar govoriti!

Plitek. Zdaj ni vaša vrsta!

Zevnik. Vaša tudi ne.

Plitek. Župan, vzemite besedo temu kozlu!

Zevnik. Vam pa jezik, šema!

Debevc. Rajši imam kozla kot šemo.

Župan. Tiho pravim, mir!

Zevnik. Zakaj pa govori on?

Plitek. Jaz molčim, ampak vi žlobudrate venomer, klepetec!

Zevnik. Vi ste me že vdrugič razžalili, pazite kaj govorite, jaz sem občinski odbornik, da veste!

Plitek. Z vami ne govorim, prismoda, imate prekratko pamet!

Zevnik. Kaj imam jaz? Čujte, vi, golida!

Župan. Tiho, mir! Tu je cela babilonija! Zdaj govorim jaz, vaš župan!

Debevc. (*Zafrkljivo.*) Odkrimo se, zdaj govori on, njegova modrost, župan! (*Se odkrije.*)

Župan. (*Debevcu.*) Držite tisti svoj obrekljivi jezik enkrat za zobmi, razumete?

Debevc. Ne mislite, da se bom odkrival vaši puhli modrosti, ne. (*Se pokrije.*)

Župan. Kdo vas vpraša, a nazadnje sem vendarle župan, sicer —

Debevc. Za-me že ne.

Župan. Naprej, naprej, gospod tajnik!

Žilnik. (*Čita.*) Velecenjeni gospod župan? Dolžnost me veže, da vam iz srca častitam ter si bom prizadeval, da dobite tudi iz višjih krogov primerno priznanje. S spoštovanjem! — Waldbaum c. kr. glavar.

Župan. Kdo? Waldbaum?

Žilnik. Ta je novi glavar, moj bivši sošolec.

Župan. Kaj nov glavar? Meni ni nič znano o novem glavarju. Čudno! Od kdaj pa imamo novega glavarja?

Zevnik. Jaz tudi nisem nič vedel o novem glavarju.

Debevc. Jaz sem pa že govoril žnjim, pred tremi tedni.

Žilnik. Ni mogoče, ker je še le ta teden prišel.

Debevc. Pa ravno tak je bil.

Župan. Nu da, pustimo zdaj to. (*Si gleda na prsi.*) Dragi moji poslušalci, ne svetovalci! Saj družega ni bilo pričakovati. Vi vsi veste, koliko sem se jaz trudil za blagor naše mile občine, in z ozirom na to, sem že zdavnaj slutil, da me bo doletela taka čast, da bo prišel dan, ko bom nosil na svojih hrabrih prsih križec za zasluge.

Debevc. Bum!

Župan. (*Ga pogleda.*) Ali ta čast, dragi moji volilci, ne bo samo moja, ampak to bo oziroma tudi vaša čast, čast cele občine, cele dežele, da, ta križec ne bom nosil samo jaz, oziroma nosili ga boste vi vsi!

Kremžar. Jaz ga že nosim.

Plitek. To je vse moja zasluga.

Župan. Pomislite samo to, na tisoče in tisoče občin je v naši državi in nobena druga občina ni mogla vjeti tega zločinca, edino le naša in z ozirom —

Plitek. Ali ne občina, saj vam pravim, jaz sem ga vjel, jaz!

Župan. Jaz sem občina, mi smo občina, vi ste občina, vsi smo občina.

VIII. P r i z o r.

(Prejšnji, Martinek)

Martinek. Brez zamere, gospod župan in vsi drugi.

Župan. Kaj pa je?

Martinek. Klinarjev Matevž me je prosil, da mu napravimo živinski list, ker bo gnal kravo na semenj.

Župan. Zdaj ni časa, kaj motiš Martinek, ali ne veš, da je seja; kje pa je bil zjutraj?

Martinek. Pozabil je, če ne zamerite.

Župan. Naj pride jutri.

Martinek. Jutri bo že na semnju in odpotuje s kravo že o polnoči.

Župan. Ampak zdaj ne, nikakor!

Martinek. Če mu ne napravite, kdo bo pa plačal škodo?

Župan. Kakšno škodo?

Martinek. Krava je bolna in če mu doma pogine?

Župan. Potem pa, če hoče, naj napravi gospod tajnik.

Martinek. Gospod tajnik, na moje priporočilo napišite tiste štiri besede, če dovolite.

Žilnik. Ker vi priporočate, pa naj bo. (*Izpolnuje živinski list.*)

Martinek. Tudi moj major Fuks, ki sem mu tako zvesto služil — kadar sem jaz prišel do njega s kako prošnjo, me je vedno uslišal.

Debevc. Ti pa si bil imenitna glava pri vojakihi.

Martinek. Frajtar sem bil in domovino sem tudi rešil, ferfluht nahamol!

Debevc. Od tega je že trideset let, kaj ne?

Martinek. A — niks drajsig niks, tako stari pa še vendar nismo, pred devetindvajsetimi je bilo.

Debevc. E, lani, predlanskem in predpredlanskem si tudi rekel, pred devetindvajsetimi leti — na Martinek prežo, na, da se ti sčistijo možgani.

Martinek. Halts maul! (*Vzame prežo.*) In tudi letos rečem, da je bilo pred devetindvajsetimi leti, in halt! (*Noslja komično.*)

Zevnik. Ta čas, ko čakaš, povej, povej, kako si rešil domovino.

Martinek. Ne pravim rad, prav res, da ne, ker me še zdaj groza spreletuje, a če prav želite, pa naj bo. (*Se postavi v pozo.*) Alzo, jaz sem stal korajžno na straži. Mraz pa tak, da bi mi bil skoraj jezik zmrznil. Hundert kanonov, kako me je zeblo! Šklepetali so mi knofi na bluzni in čevlji so mi pokali od samega mraza. Bilo je na Silvestra dan. Spominjam se, kakor da bi bilo danes. Jaz sem pa dejal, tudi če zmrznem, nič ne de, samo da rešim domovino. In sem grozno visoko privzdigoval pete. (*Tojinstveno.*) Kar naenkrat se prikaže sovražnik in jaz se grozno prestrašim.

Zevnik. Prej pa si rekel, da si bil tako korajžen.

Martinek. Kaj vi veste Zevnik, saj prej ni bilo nobenega blizu.

Vsi. Ha—ha—ha!

Martinek. Ni, da bi se smejal ne, ampak da bi jokal.

Žilnik. Koliko let?

Martinek. Saj pravim, pred devetindvajsetimi leti je bilo.

Žilnik. Koliko let je krava stara?

Martinek. A — štirinajst ima, štirinajst let. — Alstn, grozno sem se prestrašil. Tauzend

šusov, kako sem se prestrašil! „In halt! Ver da!“ sem zagrmel ter pričel streljati na levo in desno s kanoni, s puškami, z bombami: bilo jih je ko listja in trave. Pimf, pomf, pumf, brdunf! Sovražniki so padali kot muhe. Kroglje so pa frčale okoli mene kakor mušice. „Cik!“ je priletela ena v bedro. „Flik!“ druga v prsi.

Vsi. Ha—ha—ha!

Martinek. Zakaj se pa smejete? Tista, ki mi je priletela v bedro, je šla mimo; tista pa, ki mi je priletela v prsi, je zadela v knof in je odskočila.

Vsi. Ha—ha—ha!

Martinek. Prav zares, da je odskočila. Jaz sem pa kar naprej streljal in sovražniki so tekli, kakor zajci.

Debevc. Mrtev pa ni padel nobeden?

Martinek. Kako bi pa padli, ker so tekli.

Vsi. Ha—ha—ha.

Martinek. Tako je bilo, vidite. No, kako, ali vas je kaj strah, majne Gern?

Zevnik. Pa še kako!

Martinek. Gut, gut, zdaj bi pa rad še ajne Kartoffelcigare.

Zevnik. Kaj pa se pravi Kartoffel?

Martinek. Kartoffel je krompir, še tega ne veste?

Žilnik. Kakšne dlake?

Martinek. Kartofel hat ja kajne dlake.

Žilnik. Prašam, kakšne dlake je Klinarjeva krava.

Martinek. A tako, sivka, sivka je, gospod tajnik.

Žilnik. Gospod župan, podpis.

Župan. (*Vstane in gre podpisat k tajnikovi mizi.*) Kadar bo seja, ne pridi več motit, ti povem, naj bo za zdaj. (*Podpiše.*)

Martinek. Saj tudi danes ne bi prišel, če me ne bi bil poslal Klinar.

Župan. Tu imaš list in pojdi!

Martinek. (*Vzame list.*) Zdaj bo pa lahko pasiral Matevž Klinar. (*Salutira.*) Sluga želim, na zdravje sem! (*Hoče iti, se vrne.*) Gospodje, saj veste, da sem ga jaz prvi zagledal tistega trtajfla; če ne bi bilo mene, ne bi ga vjeli; zato glejte, da mi boste kaj vrgli.

Župan. Že prav, že, idi!

Martinek. Sluga želim, na zdravje sem! (*Salutira in odide.*)

IX. P r i z o r.

(Vsi brez Martinka.)

Župan. Ta Klinar je tudi sitnež. Kje smo že ostali? — Aha, že vem. Torej, kar se tiče priznanja in križca za zasluge — —

Zevnik. (*Mu seže v besedo.*) Ali boste dobili poleg križca še kako čast?

Župan. To je jasno; nočem reči še, kakšno čast in tituluš mi bodo dali, ampak z ozirom skoraj gotovo je, da postanem najmanj baron.

Vsi. (*Začudeno.*) O—o—o, baaroooo!

Župan. Kaj pa mislite, možakarji? Čisto naravno.

Žilnik. (*Odhaja.*)

Župan. Tajnik, gospod tajnik, kam pa? Saj seja ni še končana.

Žilnik. Vaših neumnosti sem že sit, pojte se solit vi in vaši baroni! (*Odide.*)

X. P r i z o r.

(*Vsi brez Žilnika.*)

Župan. Kaj? Čujte, tajnik! — Jaz mu že pokažem, sit je, sit!

Debevc. Naš tajnik je sicer razumen človek, ali tako pametno kot zdaj ni še nikoli govoril.

Župan. Vi pa še nikoli bolj neumno!

Debevc. Prav je storil; jaz grem tudi. (*Se odpravlja.*)

Župan. Kaj zato, tudi če je šel, saj ga ne potrebujemo več.

Kremžar. Sedaj naj se še odloči, kaj bo z denarjem, kako si ga razdelimo.

Debevc. (*Ko sliši o denarju.*) Pa še malo počakam, naj bo. (*Sede.*)

Plitek. Župan dobi križec, jaz denar.

Kremžar. Denar rajše, kot deset križcev.

Plitek. Nekaj pa, ne rečem, da vam ne bom vrgel, da si razdelite med seboj.

Debevc. Jaz ne vzamem niti vinarja.

Kremžar. E, na pol bomo naredili. Polovica ostane vam in polovico si razdelimo mi štirje. Debevc tako ne vzame nič.

Debevc. Seveda ne, če bi hotel dati za vseh morda kakih dvajset, trideset kron, če pa gre za polovico — — —

Kremžar. Zakaj pa požirate svojo besedo?

Debevc. Jaz sem bil vedno mož beseda.

Plitek. Kadarkoli je kaj neslo.

Debevc. (*Vstane razkačen.*) Vi kozlovska suša, vi se upate meni — — —

Župan. Že zopet začenjata. Debevc, opominjam vas.

Debevc. Kaj vaši opomini.

Župan. Oho, jaz sem župan!

Debevc. Jaz pa Debevc! (*Se udari po prsih!*)

Župan. Že vem, zakaj se tako režite. Zakaj pa vas niso izvolili? Saj ste plačeval, da je teklo od vseh miz.

Debec. Če sem plačeval ali ne, to je moja stvar. Ampak vi ste bil nož, ki je rezal na obe strani, vsem ste se lizal samo, da so vas izvolili.

Župan. Tako očitane si prepovedujem in če samo še enkrat zinete, poslužil se bom paragrafa sedem.

Debec. Jaz se požvižgam na vas, na vaše paragrafe in vaše baronstvo!

Plitek. Oho!

Župan. Vi ste razžalili postavo, naprej vas bom dal!

Debec. Postava je eno, vi pa ste čisto nekaj drugega. (*Se obrne stran.*)

Plitek. Kaj se boste zdaj prepirali, ko smo pri koncu seje.

Zevnik. Čujte gospod župan, na kateri strani boste nosili križec?

Župan. Kaj še tega ne veste? Take križce se nosi vedno na levi strani.

Kremžar. Gotovo bo zlat.

Plitek. Ampak samo moja zasluga.

Župan. Kaj vedno tisto čvekate, jaz imam tudi od prejšnjih let mnogo zaslug.

Debec. Vrag vzemi še zasluge.

Zevnik. Odkod vam pa pošljejo križec?

Župan. Z Dunaja, se razume; tisti dan se bo vršila v naši občini velika slavnost.

Ognjegasci in šolska mladina pa bodo delali špalir.

Debevc. (*Zdeha.*) O ja, ja!

Zevnik. Samo, da bi bilo lepo vreme.

Župan. Na tako slavnost se pripelje glavar in po navadi eden ministrov, ki prinese zlat križec seboj z Dunaja v srebrni škatljici. Glavar napravi na župana veliko govorancijo in z ozirom mu pripne križec na levo stran. (*Si pogleda na prsi.*) Nato me bo minister poljubil in godba bo zasvirala cesarsko pesem.

Vsi. (*Se začudijo.*) O—o—o!

Debevc. (*Zdeha.*) O, ja, ja!

Plitek. Tudi streljati bo treba.

Zevnik. To se razume ob sebi.

Kremžar. Kdo bo pa plačal smodnik?

Debevc. Na občinske stroške se že ne bo streljalo!

Župan. O tem se bo govorilo. (*Vstane.*) Dragi moji svetovalci! Ko bom enkrat baron, tedaj mi bodo odprta vsa vrata na ministrstvu, gori na Dunaju in z ozirom na to dosegel bom vse, kar bom hotel, ker s samimi ministri se bom tikal!

XI. Prizor.

(Prejšnji, Martinek.)

Martinek. (*Priteče ves vpehan in prepaden, ne more niti govoriti.*) A jaj, a jaj!

Župan. Martinek, kaj je?

Vsi. Martinek, govori, kaj je?

Martinek. Gos—gos—gospod žup—župan, in vsi. Joj, joj, strašna, grozna — grozna nesreča —

Župan. Ali gorí!

Martinek. Še hujše!

Vsi. Govori, govori Martinek!

Martinek. Anarhist, tisti razbojnik, tisti antikrist, je zbežal iz zapora!

Župan in Plitek. (*Se primeta za lase.*) Kaj? Zbežal? Grozno, strašno!

Vsi. (*Razun Dehevca.*) Kaj bo, kaj bo?!

Župan. Odborniki, svetovalci! Vsi za njim! Vsa vas! Možki, ženske, otroci! Vsi za razbojnikom, vjeti ga moramo! Tecimo! Tecimo! (*Vsi planejo iz sobe, prevrnejo stole, le Debec ostane.*)

Debec. Jaz ga že ne grem lovit. Ha-ha-ha!

Zagrinjalo pade.

DRUGO DEJANJE.

(Ista soba.)

I. P r i z o r.

(Martinek sam.)

Martinek. (*Postavlja stolice v red.*) Tacega dirindaja še ni bilo, od kar svet stoji, prav res, da ne. To je lov! Sakramiš...

II. P r i z o r.

(Martinek, župan.)

Župan. (*Vstopi naglo, je ves vpehan in prestrašen, si briše pot s čela ter hodi gori in doli po sobi.*) Kaj bo, kaj bo, če ga ne vjamejo? Martinek — (*Se prime za glavo.*) — Martinek, Martinek!

Martinek. Saj sem tu, kaj vpijete!

Župan. Zakaj se ne oglasiš? Kje je tajnik?

Martinek. Tajnik, videl sem ga prej, pa jezen je bil, jezen, ne vem, kaj ste mu storili, kar pihal je.

Župan. Kako vraga ste ga zaprli?

Martinek. Saj ga nismo, zakaj pa bi ga zapirali?

Župan. A tako, torej ni bil niti zaprt?

Martinek. Seveda ne, saj je bil popoldne v seji.

Župan. Kdo?

Martinek. Tajnik.

Župan. Tepec, jaz govorim o anarhistu.

Martinek. A, tako. Če dovolite, zaprt je bil že dobro, ali vrata, vrata so bila gnjila.

Župan. Zakaj pa ga niste zvezali?

Martinek. Ako bi bil jaz vedel, da nam uide, bi ga bil povezal kakor piskrovez lonec.

Župan. Kaj bo? Kaj bo? To je grozno, še zaprli me bodo.

Martinek. Nič ne tarnajte gospod župan, saj je všel tudi iz mestnih zaporov in tam gotovo nimajo gnjilih vrat.

Župan. To edino me še tolaži.

Martinek. Pa saj ga bodo vjeli, prav gotovo ga vjamejo, le meni verujte!

Župan. Kako to veš?

Martinek. Saj ga lovijo že tri ure in vsa vas je za njim. Tacega šturma ni bilo niti takrat, ko sem domovino reševal. Moški, ženske, otroci, vse je drvilo za njim! Eni so imeli puške, drugi pištole, tretji sablje, vile; stara Kužmovka je kar z grabljami švedrala za njimi.

Župan. Če bi mi zbežale vse krave iz hleva, ne bi me tako skrbelo.

Martinek. Verujem, ker krave se lahko vku-
pijo na semnju, še ženo ni težko dobiti.

Župan. Poišči takoj gospoda tajnika, naj
pride nemudoma sem, reci mu, da ga
lepo prosim jaz, župan.

Martinek. Pa če ga ne najdem?

Župan. Moraš ga najti!

Martinek. Takoj, takoj! Če je pod zemljo,
ga izvoham.

Župan. (*Naglo.*) Koga?

Martinek. Tajnika, koga drugega.

Župan. (*Hodi gori in doli, vsako toliko se
vstavi in se prime za glavo.*) Kaj tacega,
to je grozno! Kako bi bil lahko postal
slaven, imeniten mož ... križec — zlati
križec ... baron, in kaj vem še vse
in zdaj?

Martinek. (*Odhaja, odpre vrata, od zunaj se
sliši vrišč in hrup.*) Čujte, čujte! Kaj je to?

Župan. (*Posluša.*) Morda ... morda so ga
vendarle ...

Od zunaj: Ali te imamo! Zdaj nam ne uideš
več, naprej rokovnjač! Antikrist!

Martinek. Ali vam nisem rekel?

Župan. (*Zunaj še večji hrup. Skozi vrata.*)
Ali ste ga res vjeli, Zevnik?

III. P r i z o r.

(Župan, Martinek, Zevnik, Glavar in Capuder.)

Zevnik. (*Privleče glavarja za roko, glavar ima v roki fotografični aparat, za drugo roko ga drži Capuder, Zevnik si briše pot s čela.*) Sedaj pa nam ne uideš, grdoba anarhistična! (*Ljudstvo sili v sobo.*)

Župan. Kdor ni odbornik, ne sme notri! Martinek, zakleni vrata!

Martinek. (*Pri vratih.*) Vsa vas je pred vratmi. Alo marš! Komando! Šnelfajer, laušrit! (*Peha ljudi na vratih.*)

Ljudstvo: Videti ga hočemo, pokažite razbojnika. Kje je? (*Hrup.*)

Župan. (*Na vratih ljudstvu.*) Ljudje božji! Dragi vaščani! Prosim vas, bodite mirni, jutri ga bodele videli vsi. Danes pojdite mirno vsak na svoj dom.

Ljudstvo. Živijo naš župan! Živijo! (*Odidejo.*)

Martinek. (*Hoče zapreti vrata, vstopi Debevc.*)

IV. P r i z o r.

(*Prejšnji, Debevc*)

Debevc. Mene menda spustiš notri, Martinek?

Martinek. Vam pa prezentiram, gospod Debevc! (*Ga pozdravi po vojaško.*)

Župan. Kdo ga je vjel?

Capuder. Če ne bi bilo mene...

Zevnik. Tiho Capuder! Kdo drugi kot jaz!
Čisto sam sem jih zaslužil tistih 2000 kron.

Capuder. Recite rajše, da sva jih zaslužila, ker skoraj bi si bil polomil obe nogi, tako sem tekel.

Zevnik. Mari molčite, dragi moj Capuder, takrat ste vi spal.

Župan. Martinek, teci brž po tajnika!

Martinek. Že letim. (Županu.) Ali vam nisem rekel, da ga vjamejo?

V. Prizor.

(Vsi brez Martineka.)

Župan. Kje ste ga pa vjeli?

Zevnik. Jaz sem šel gori po „Rebri“, tečem, tečem...

Capuder. In jaz za vami.

Zevnik. Jaz vas nisem videl. — Oziram se na levo, na desno, od spredaj, od zadej, naenkrat zagledam tam pred pečino nekaj črnega.

Capuder. Jaz sem ga prvi zagledal.

Zevnik. Kako je mogoče, da ste ga vi zagledal, ker imate tako kratek vid?

Capuder. Imam boljše oči kot vi, saj se vam vedno solzijo.

Zevnik. Tiho enkrat — in se spustim proti pečini, kar so me noge nesle! Ko sem bil kakih tristo korakov od njega, se mi naenkrat zgubi.

Capuder. Jaz sem ga pa dobro videl.

Zevnik. Saj vam pravim, da imate kratek vid. Molčite zdaj Capuder!

Capuder. Zakaj bom molčal, če sem ga res videl.

Zevnik. Jaz torej tečem še bolj, v eni minuti sem bil pri pečini, a njega ni bilo nikjer.

Capuder. Seveda ne, ker se je skrila v pečino.

Zevnik. Pravim vam, da molčite Capuder! Saj še občinski odbornik niste; prav za prav bi moral iti ven.

Župan. Za zdaj naj ostane.

Zevnik. Takoj pogledam v pečino, — ptiček je bil v kletki. — Najprej sem mu rekel z lepa, ker pa le ni hotel ven, zagrabil sem ga za vrat in ga potegnil iz pečine kakor mačko, on je pa hinderhondrov.

Župan. In potem?

Capuder. Potem je bila še le prava muzika!

Zevnik. Capuder, zdaj govorim jaz! Potem je bil še le pravi ples! On mene, jaz njega, on mene, jaz njega in tako dalje.

Capuder. Potem sem ga jaz zgrabil za prsi, on pa potegne iz žepa pištolo.

Zevnik. Kakšno pištolo, levolver je bil; še levolverja ne pozna.

Župan. Joj, joj, celo levolver! Sreča, da vas ni ustrelil.

Zevnik. Le počakajte. Začel je streljati, da je vse grmelo. Bilo je vse v megli.

Župan. Čujte, to je strašno!

Capuder. Jaz sem mu vzel levolver, pa megle nisem videl.

Zevnik. Ali vam ne pravim, da ste kratkoviden, Capuder?

Capuder. In ga vržem v pečino.

Župan. Kako? Saj je tu.

Capuder. Ne njega, ampak levolver, levolver.

Zevnik. In tako je bil konec tega strašnega boja, in zdaj smo tu.

Župan. Moža, oba sta izpostavila svoje življenje, lahko bi bila oba oziroma mrtva, pa nič za to, junaka sta vseeno. Zdaj ga bom pa izpraševal. Posedite ga. (*Zevnik in Capuder ga posedeta. Glavarju.*) Vi, človek, kako se pišete, kaj ste?

Glavar. Sprechen sie deutsch?

Župan. Niks tajč, niks!

Glavar. Also slovenisch, aber ja slovenski malo rozumiti.

Župan. Je že pravi, v dekretu stoji, da zna slabo slovensko. Zakaj ste zbežali iz zapora, a?

Glavar. Kaj? Kaj? Ne razumiti.

Zevnik. Boš že razumel, le počakaj!

Glavar. Zu dumm, prokleta kudič. Ich gehe nach Hause. Domu, domu. (*Vstane.*)

Zevnik. Boš pa še malo počakal!

Debec. Kaj pa ima v tej škatlji?

Capuder. Tega pa se nismo upali odpreti.

Župan. Kaj imate v tej le škatlji? (*Pokaže na škatljo.*)

Glavar. To je mein aparat „Kodak“.

Župan. Že razumem, to je peklenški stroj. (*Se oddalji.*) Capuder, vzemite mu iz rok ta morilni inštrument, pa previdno, počasi!

Capuder. Čakajte, takoj bomo videli. (*Mu vzame previdno aparat iz rok.*)

Župan. Pazite Capuder!

Glavar. Unglaublich, zu dumm!

Župan. Kaj pa ko zu dum, seveda, kajpada. Odprite škatljo, ali tam na strani — ne, ne, pustite, da se kaj ne sproži, postavite jo polagoma tja v kot.

Capuder. (*Postavi „Kodak“ v kot.*)

VI. P r i z o r.

(Prejšnji, Martinek.)

Martinek. Tajnik pride takoj.

Zevnik. Ti Martinek znaš nekaj nemško, vprašaj ga, odkod je in kaj je.

Debevc. Jaz razumem skoraj vse, le govoriti ne morem.

Martinek. Nekaj pravite? Boste videli, kako jo jaz udarim po nemško! (*Se postavi ponosno pred glavarja.*) Alstn, zi ger bigec?

Glavar. Ich möchte ja nach Hause kommen.

Martinek. A, Komen, Komen, tosisť niks Komen, tosisť Kozja vas.

Glavar. Was?

Martinek. Vas jo, notirlich, kaj pa družega.

Župan. Kaj pravi, Martinek?

Debevc. Jaz sem razumel.

Martinek. Pravi, da hoče iti v Komen.

Župan. Reci mu, da Komen je daleč od tu, tam na Krasu, nekje pri Trstu.

Martinek. Maine libe ger, tosisť niks Komen, Komen vajte notirlih cufus per Triest.

Župan. Vprašaj ga, kaj je delal v pečini.

Martinek. Le čakajte. Zi ger, bos arbajten unt mohen zi in pečinen dort in loh hinajn?

Glavar. Ich bin her gekommen, um zu fotografiren.

Martinek. A, so, so, jo, jo, notirlih!

Župan. Kaj pravi?

Debevc. Tudi to sem razumel.

Martinek. Pravi, da hoče telegrafirati v Komen.

Župan. Vprašaj ga, zakaj je zbežal včeraj iz zavora.

Martinek. Alstn! Zi ger, barum si gestern laufen fon arestn bek? Hundert kانونen!

Glavar. Was? Wie? Wo ist der Bürgermeister — šupan?

Martinek. (*Pokaže na župana.*) Tosist župan, to.

Glavar. Also gut. Vi šupan, pustiti mene, vi ne znati, kaj biti jest, jest biti...

Župan. (*Mu seže v besedo.*) Vemo, vemo, kaj ste, ampak boste še malo počakali, predno vas izpustimo.

Glavar. Was? Vi šupan, ich bin doch der Bezirkshauptmann!

Martinek. Pravi, da je gautman. To ferfluht nohamol! Ja, zi gautman, unt ih frajtar, ih pin rekomandirt pai fufcen regiment, finfuntnajncik kompani. Majn major Fuks! Ih ferdinst ajne grose medalje (*se udari po prsih*) fon ahtuntfufcik. Ferstonden, ger gautman?

Glavar. Zu komisch!

Martinek. Komis jo, aber niks perzamiren.

Ih cvaj komis per tok fosen unt ajne grose kamela kartofel unt makeroni unt oles pohrusten.

Debevc. Kdo bi si mislil, da zna Martinek tako nemško.

Martinek. Kaj ste pa mislili? Hundert kanonen!

Glavar. Aber moje gospodi, jest biti Be-zirkshauptmann.

Martinek. Zi gautman ja, ober ih frajtar gvesen cu zajn! (*Se udari po prsih.*)

Glavar. Meine Herrn, moje gospodi, pustite mene.

Capuder. Ne boš kaše pihal!

Župan. Zdaj smo na čistem, le dobro moramo paziti, da nam ne uide.

Zevnik. Zvezali ga bomo, pa bo.

Martinek. Samo noge, da ne bo mogel teči.

Debevc. Če je le pravi, pravim jaz.

Zevnik. Kaj še dvomite?

Martinek. Bo že pravi, bo.

Župan. (*Od zunaj se sliši ropot in vrišč, ki narašča.*) Kaj je zopet? Čujte, čujte!

Plitek. (*Od zunaj.*) Naprej potepuh, zdaj te imam jaz v rokah, antikrist!

Župan. Saj je Plitek! (*Odpre vrata.*) Glejte, glejte!

Plitek. (*Od zunaj.*) Meni že ne uideš, grdoba!
Tiho, mir! Naprej!

Župan. (*Skozi vrata.*) Kaj pa ženete Plitek,
saj ga že imamo.

Plitek. Kaj imate? Koga imate?

VII. P r i z o r.

(*Prejšnji, Plitek, ki privleče Kozmino za roko, Kremžar, obvezan kakor v prvem dejanju ga drži za rob suknje na vratu. Ljudstvo sili v sobo kakor preje. Hrup.*)

Župan. (*Na vratih.*) Vaščani dragi! Hvala vam za trud, a sedaj prosim vas, jaz, vaš župan in poglavar, nikar ne delajte hrupa, jutri ga boste videli vsi!

Ljudstvo. Živio naš župan! Živio!

Župan. Martinek, odpravi ljudi od vrat.

Martinek. (*Na vratih.*) Alo, marš majne
gern! Zuksvajze ajnruken!

Župan. (*Martinku.*) Povej — jim rajše po slovensko, saj te ne razumejo.

Martinek. Mi gre bolje po nemško. Alstn pojdite domov, marsch! (*Zapre vrata.*)

Župan. Dragi moj Plitek, zastonj ste se trudil, Zevnik ga je že vjel, pogledjte ga.

Capuder. In jaz tudi, obadva sva ga vjela.

Plitek. Kaj Zevnik, (*udari Kozmino po rami*),
ta-le, moj je pravi!

Zevnik. Za takrat se boste obrisal, Plitek, moj je pravi!

Kremžar. Tiho! Najin je pravi. Jaz in Plitek sva ga vjela.

Plitek. Kaj se pa vi mešate Kremžar, kdo vas je videl?

Kremžar. Kaj? Če ne bi bilo mene, vam bi bil gotovo všel.

Plitek. Kaj blodite, ali se vam meša? Kako vraga ste ga vi vjel, ko vas tako boli zob?!

Kremžar. Prav zato sem ga še bolj ježno zgrabil.

Debec. Zdaj bo lepa komedija, ha--ha--ha!

Župan. Martinek, povej, kateri je pravi?

Martinek. (*Ju ogleduje.*) Skoraj da ne vem, podobna sta si kakor jajce jajcu.

Župan. Saj si ga videl včeraj.

Martinek. Videl sem ga že, ampak le pri leščerbi, sicer pa, če ne zamerite, pri-
držimo oba, eden bo že pravi.

Zevnik. Moj je pravi!

Plitek. Vi ste prismoda, moj je pravi; moj je zbežal včeraj iz zapor.

Zevnik. Čujte vi...

Kremžar. Izpod 2000 kron ga že ne damo, kaj ne Plitek?

Zevnik. Ampak spravil jih bom jaz.

Capuder. Mi dva vsak polovico.

Debec. Veste kaj, slamco vlecita.

Župan. Zdaj bom pa tega izpraševal. — Da bi bil vsaj tajnik tu, posedite ga! (*Zevnik in Kremžar posedeta Kozmino poleg glavarja.*) Kdo ste vi in kako se pišete?

Kozmina. Ivan Kozmina, zavarovalni agent.

Plitek. (*Ironično.*) Agent — kajpada, pa še kakšen!

Kozmina. Ljudje, povejte vendar, kaj hočete od mene?

Kremžar. Še vprašaš, potepuh!

Župan. Vi ste bil včeraj zaprt v našem zaporu, kaj ne?

Kozmina. Da, zaprli so me v nek hlev.

Plitek. Zdaj vidite Zevnik, kateri je pravi.

Župan. Tiho, Plitek, zdaj ga izprašujem. Zakaj ste pa zbežal iz zapora?

Kozmina. Zakaj? Protestiram in zahtevam, da me, kakor poštenega državljana takoj izpustite!

Plitek. Poštenega? Ha—ha—ha! Za danes ne bo nič, gospod poštenjakovič!

Kremžar. Imaš predrago kožo.

Župan. Ampak — hm — zdaj pa res ne vem, kateri je pravi. Hm — da bi bil vsaj tajnik tu.

Plitek. Ali še dvomite?

Marlinek. Najbolje bo, da ženemo oba na glavarstvo.

Kozmina. Kaj? Rad bi vedel, kdo bi se upal mene kam gnati.

Plitek. To boš že videl, le počakaj do jutri.

Župan. V dekretu je zapisano, da govori slabo slovensko, ta pa govori čisto slovensko, torej —

Zevnik. Ali vam ne trdim v enomer, da je moj pravi?

Plitek. (*Pogleda pazljivo najprej glavarju, potem Kozmini v obraz.*) Čakajte, čakajte, ampak v dekretu stoji še nekaj drugega. Ali ni pisano o neki bradavici? Poglejte tega (*pokaže na glavarja*) ta je nima. Poglejte pa tega, (*pokaže na Kozmino*) kako lepo bradavico ima. Ali ni taka ko grahovo zrno? Poglejte njegove ostrižene brke. Kaj pravite Zevnik?

Župan. (*Ki si je skrbno oba ogledal.*) To je pa res.

Zevnik. Kaj bradavica! Moj je pravi, ki ne zna slovensko.

Župan. To je tudi res.

Plitek. Bradavica je glavna stvar.

Kremžar. Veste kaj, ker ni mogoče dokazati, kateri je pravi, bom pa jaz predlagal nekaj pametnega.

Župan. Da čujemo!

Kremžar. Jaz sem sicer prepričan, da je naš pravi — toda naredimo po prijateljsko. Nagrada naj se razdeli mej nas štiri in sicer vsakemu po 500 kron. Ta je najbolj pametna.

Zevnik. Ta je najbolj neumna! Nič ne bo, in vam Kremžar se ni treba prav nič mešati v te stvari. Če boste tiho, vam po svoji dobri volji vržem za par škornjev.

Župan. Prav za prav bi se moralo razdeliti nagrado na pet delov.

Plitek. Zakaj pa na pet?

Župan. Meni vendar kakor županu gre tudi nekaj.

Kremžar. Vi dobite križec, mi pa denar.

Martinek. Meni tudi nekaj pritiče.

Debec. Kakor kaže, vdobite vsi enako.

Martinek. Na vsak način bo treba pridržati oba.

Župan. Hm — ali kam ju spravimo, ko nima naš zapor vrat?

Martinek. Stražiti ju bomo morali vsi čez noč.

Župan. In če zaspimo?

Martinek. Veste kaj? Če ne zamerite, tako napravimo: privalimo sem veliko ob-

činsko kad, jo poveznemo na nju, mi vsi sedemo nanjo in čeprav zaspimo —

Vsi. Prav tako, prav, dobro!

Župan. Ta ni slaba, ampak, če se zadušita? Odgovoren sem le jaz.

Martinek. In kaj zato, če se prav zadušita, saj na Dunaju ju bodo tako obesili.

Župan. To ni tako, ker eden je vendar le nedolžen. Škoda, da nima ta (*pokaže na glavarja*) bradavice.

Martinek. Kurcen proces, oba pod kad, pa je!

Župan. Ali ste vsi za to?

Vsi. Vsi, vsi. Pod kad, pod kad ž njima!

Kozmina. (*Vstane, Plitek in Kremžar ga pri-meta.*) Ali ste norci, kali?

Župan. Le mirno sedite, takoj ko se izkaže, da ste nedolžen, vas izpustimo.

Kozmina. To je nekaj strašnega!

Glavar. (*Vstane.*) Aber Sie, Bürgermeister, šupan...

Martinek. Niks šupan, niks majster, majne liber, šnel marširen unter di kaden!

Župan. Martinek, brž po kad!

Martinek. Takoj grem po njo in jo privalim sem. (*Odide, na vratih sreča tajnika.*) Gospod tajnik, namesto enega imamo sedaj dva antikrista.

VIII. P r i z o r.

(Prejšnji, Žilnik).

Župan. Gospod tajnik, prosim vas, napravite oziroma zapisnik; vjeli smo dva, samo na čistem nismo še, kateri je pravi, ker eden govori slabo slovensko, drugi pa ima bradavico.

Žilnik. Ali ste gotovi, da je eden teh pravi?

Glavar. Herr Šilnik!

Žilnik. O ... Herr Bezikshauptmann, gospod glavar! Vi tu? (*Si dasta roko.*)

Vsi. (*Ostrmijo in se odstranijo od glavarja, župan prebledi.*)

Župan. Kaj? Glavar? (*Se prime za glavo.*)

Žilnik. Kaj se godi tu? Saj ta je sam naš novi gospod glavar, moj nekdanji sošolec. (*Govori z glavarjem potihoma, kateri mu mimično kaže, kako se je boril z Zevnikom.*)

Debec. Zdaj bo dobil križec, naš brihten župan. Ha—ha—ha! Meni se je zdelo, da bo kaj tacega, ta je res lepa!

Žilnik. Čujte vi ljudje, ne, norci ste! Kaj vendar počenjate, samega gospoda glavarja ste na tak surov način prignali semkaj in tako nesramno ravnali ž njim.

Župan. (*Se drži za glavo.*) Ali sanjam ali bledem. (*Poklekne pred glavarja s povzdignjenima rokama.*) Svetli gospod

glavar! Prosim, lepo vas prosim, usmiljenje! Milost! Saj smo imeli najboljši namen. Prosim, na samih golih kolenih vas oziroma prosim, nikar me ne kaznujte, imam družino, sedem otrok in najmlajši ima komaj eno leto. Gospod tajnik, prosite za me!

Zevnik. (*Poklekne tudi pred glavarja.*) Tudi jaz lepo prosim gospoda glavarja, naj nas ne kaznuje. Vse se je zgodilo le po pomoti, ker gospod glavar ne zna slovensko.

Žilnik in Glavar. (*Govorita mej seboj potihoma.*)

Debec. Jaz si svoje roke umijem, ali bojim se, da mesto križca — bo križ.

Žilnik. (*Županu in Plitku.*) Vstanita!

Capuder. Jaz ga nisem vjel.

Zevnik. Prej ste pa v enomer gnal, da ste ga vi prvi zagledal.

Capuder. Kako? Saj veste, da imam kratek vid!

Zevnik. To sem le tako rekel. Brez vas ne bi ga vjeli, ker mene tako strašno bolijo noge, da ne morem teči.

Žilnik. Gospod glavar vam vse odpusti. Ker je pa že pozno in gospod ne pozna poti, priskrbeti mu morate voz, da se popelje domov.

Župan. Hvala lepa gospod glavar! (*Mu poljubi roko.*) Ne enega, tri voze vam preskrbim! Martinek, teci k meni domov in reci hlapcu, naj takoj napreže.

Martinek. Ampak vi imate samo en voz, kje pa dobim druga dva?

Žilnik. Teslo, mari mislite, da se bo gospod glavar vozil na treh vozech?

Župan. Hajdi, teci!

Martinek. Cu befel, ger gautman! (*Salutira po vojaško in odide.*)

IX. P r i z o r .

(Vsi brez Martinka.)

Župan. Slavni gospod glavar, bila je le pomota, pravi zločinec in anarhist je ta-le. (*Pokaže na Kozmino.*)

Plitek. Ta je pravi, ta!

Kozmina. Cenjeni gospod glavar! Jaz sem Ivan Kozmina, zavarovalni agent; meni se je prav tako zgodilo kakor vam gospod glavar. Včeraj so me vjeli in zaprli v nek hlev, a komaj se mi je posrečilo danes uiti, so me že zopet vgrabili.

Župan. Če ste nedolžen, zakaj ste pa zbežal?

Kozmina. Ta bi bila res lepa, da bi se pustil od takih bedakov zapirati.

Zevnik. Tudi ta ni pravi, nič ne bo!

Plitek. Vi molčite Zevnik, kdo vas kaj vpraša.
Kremžar. Žal vam je, ker ste ustrelili lisico
mesto zajca!

Zevnik. Prišežem, da ni pravi.

Žilnik. Odkod pa imate dokaze, da je pravi?

Župan. Ni dvoma, prosim gospod tajnik, ali
hočete še večjih dokazov? Poglejte (*mu
pokaže bradavico na Kozminovem obrazu*)
to bradavico, saj je zadosti debela, in v
dekretu stoji, da ima bradavico. Ali vi-
dite te ostrižene brke? Ali vidite ta za-
krivljeni nos? Hočete še drugih doka-
zov oziroma? Prosim, gospod glavar!

Plitek. Kdor ima oči, vidi.

Debevc. Koliko bradavic je na svetu!

Kremžar. Ampak tako debelih malo.

Župan. Jutri zjutraj ga odvedemo na gla-
varstvo in z ozirom —

Žilnik. Čakajte, vprašam gospoda glavarja.
(*Se obrne k glavarju.*)

X. P r i z o r.

(*Prejšnji, Martinek.*)

Martinek. (*Pridrvi v sobo.*) Gospod župan,
iz glavarstva je nekdo prinesel to-le
pismo per ekspleks, pravi da je silno.

Župan. (*V strahu.*) Pismo? Kaj je zopet?
Gospod tajnik, prosim prečitajte.

Žilnik. (*Vzame pismo, je odpre in je čita za-se.*)

Župan. Kaj more biti?

Martinek. Uf, kako sem tekel! (*Si briše čelo.*)

Zevnik. Gotovo bo kaj o križcu.

Plitek. Ali pa so morda že poslali tistih 2000 kron.

Kremžar. Ni mogoče, ker jih pošljejo po pošti.

Debevc. Dokler jih ne vidim šteti na mizi, ne verujem.

Žilnik. Kaj pa ko po pošti, seveda, saj ste pravega vjeli. Vsa čast, poslušajte!

Župan. Ali nisem rekel?

Plitek. No, Zevnik, Capuder, kaj pravita?

Žilnik. Prav res, poslušajte kaj naznanja glavarstvo: (*Čita razročno, s povdarkom.*)

Slavno županstvo! Danes so vjeli v Celovcu ubežnega anarhista Kečkemeta.

Vsi. A—a—a!

Debevc. (*Zbadljivo.*) Ha—ha—ha! Na kateri strani ga boste nosil gospod baron?

Zagrinjalo pade.

OPAZKE IGRALCEM:

Golčar je visoke rasti, domišljav in ponosen.

Debec: dobro rejen, bahač.

Zevnik je bolj male postave, živahen, klepetav in meščast.

Plitek je gostobeseden, se zdi prebrisan in razumen.

Kremžar: suh, visoke rasti, stiskač.

Capuder je okoren in precej oduren.

Žilnik je mirnega značaja, razsoden in razumen.

Martinek: starikast, dobrovoljček.

Waldbaum: eleganten, v športni obleki, ima kratke brke.

Kozmina: odločen, živahnega značaja, v meščanski obleki, malih brk.

Ker je nedelja, so vsi v čedni kmetski obleki. Martinek ima obnošeno vojaško bluzo.

Igra naj se živahno.

Oder predstavlja navadno občinsko sobo. Na sredi večja miza za odbornike s stolicami, na strani mizica za tajnika, na njej priprava za pisanje i. t. d. Obešalnik in par slik. (V drugem dejanju ista soba.)

JAKA ŠTOKA :

„Ne kliči vraga!“

(Druga izdaja.) Burka s petjem v enem dejanju. (3 moški, 2 ženski). Cena 60 v.

„Trije tički“.

(Druga izdaja.) Burka v dveh dejanjih. (7 moških, ena ženska). Cena 70 vin.

„Moč uniforme“.

Burka s petjem v treh dejanjih, vglasbil H. O. Vogrič. (11 moških, 3 ženske). Cena 80 vin.

„Mutast muzikant“.

Burka v enem dejanju. (3 moški, 2 ženski). Cena 60 vin.

„Anarhist“.

Burka v dveh dejanjih. (10 moških). Cena 70 vin.

Vse te knjige, kakor tudi tiskana orkestralna partitura s klavirskim izvlečkom za igro „Moč uniforme“, dobivajo se pri Jaki Štoka v Trstu, ulica Giorgio Galatti št. 20 in v vseh glavnih knjigarnah. — Dovoljenje za vprizoritev gornjih iger daja edino: Jaka Štoka, Trst, ulica Giorgio Galatti št. 20.

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

00000512840

